

MIRJANA CRNIĆ NOVOSEL

INSTITUT ZA HRVATSKI JEZIK I JEZIKOSLOVLJE, ZAGREB

mcronic@ihjj.hr

MAJA OPAŠIĆ

UČITELJSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U RIJECI

mopasic@uniri.hr

SLIČNOSTI I RAZLIKE FRAZEMA NOVOŠTOKAVSKIH IKAVSKIH GOVORA

IZVORNI ZNANSTVENI RAD

UDK 811.163.42'282'373.7:81-115

DOI <https://doi.org/10.17234/9789531758635.26>

Organski idiomi predstavljaju neiscrpan izvor frazeološke građe čijom se sveobuhvatnom analizom mogu utvrditi zajednička obilježja frazeologije pojedinoga narječja, ali i posebnosti frazema mjesnih govora. Pritom je moguće utvrditi (ne)podudarnost frazema pojedinoga mjesnog govora s frazemima drugih govora istoga narječja, različitih narječja, kao i s frazemima standardnoga jezika. Cilj je ovoga rada frazeme novoštokavskih ikavskih govora Gorskoga kotara postaviti u odnos s frazemima drugih novoštokavskih ikavskih govora kako bi se utvrdile posebnosti frazeološke građe pojedinih mjesnih govora. Analiza frazema provela se na temelju građe dostupne u dosad objavljenim dijalektnim frazeološkim rječnicima, rječnicima mjesnih govora te znanstvenim i stručnim radovima koji se bave dijalektnom frazeologijom. Građu čine frazemi koji se odnose na čovjeka.

1. UVOD

Organski idiomi kao neiscrpan izvor frazeološke građe u ovome su istraživanju poslužili za prikaz odnosa frazema pojedinoga jezičnog sustava prema frazemima ostalih jezičnih sustava. Naime, jezičnom su konvergencijom frazemi u novoštokavskim ikavskim govorima u Gorskome kotaru¹ stavljeni u odnos s frazemima drugih novoštokavskih ikavskih govora, zastupljenih u knjizi Mire Menac-Mihalić (2005) o frazeologiji govora s područja Doline

¹ Usp. Crnić Novosel (2019).

Neretve, Cetinske i Imotske krajine te Like. Time su se utvrdile posebnosti novoštokavske ikavske frazeološke građe pojedinih mjesnih govora, a čime se frazeološka karta hrvatskih mjesnih govora upotpunila. Obrada je građe, s obzirom na brojne prikupljene primjere frazema, bila ograničena isključivo na reprezentativne primjere iz konceptualne sfere koja se odnosi na čovjeka.²

Građu za analizu jezične konvergencije u ovome radu možemo podijeliti u dvije skupine: prvu čine frazemi podastrijeti u knjizi Mire Menac-Mihalić (2005) o novoštokavskoj ikavskoj frazeologiji³, a drugu frazemi zastupljeni na novoštokavskome ikavskom terenu u trima mjestima: Liču, Mrkoplju i Sungeru.⁴

Frazemi su prve skupine ekscerpirani iz navedene knjige, a frazemi s gorskokotarskoga područja prikupljeni su u više navrata terenskim ispitivanjem izvornih govornika⁵ ličko-mrkopaljsko-sungerskoga područja te transkribirani tradicionalnom dijalektološkom transkripcijom.

Usporedbom frazema zastupljenih u prvoj i drugoj skupini dobio se popriličan broj frazema koji su stavljeni u odnos kako bi se donio zaključak o pretežitosti zajedničkih i/ili različitih novoštokavskih ikavskih frazema. Dakako, u ovome se radu donose samo najrelevantniji primjeri pa ovaj opis predstavlja tek početak analize jezične konvergencije frazema na širem novoštokavskom ikavskom području.

2. KONCEPTUALNA ANALIZA FRAZEMA DVIJU SKUPINA NOVOŠTOKAVSKIH IKAVSKIH GOVORA

Frazemi se svojim značenjem mogu svrstati u koncepte koji se temelje na apstraktnim univerzalnim spoznajama⁶. Frazeološka su istraživanja pokazala postojanje univerzalne antropocentrične tendencije u frazeologiji koja je potvrđena i u građi frazema kojima se bavimo u ovome radu.

² Više o tome v. Crnić Novosel i Opašić [u tisku].

³ U ovome radu oni su označeni pokratom NŠI uz referencu u zagradi (Menac-Mihalić 2005) kada se to odnosi općenito na sve govore zastupljene u knjizi *Frazeologija novoštokavskih ikavskih govora u Hrvatskoj* te pokratama za pojedinačne mjesne govore kada se odnosi na pojedino mjesto: Br – Brnaze, Či – Čišla, Do – Dobinče, DP – Donje Pazarište, Ga – Gala, Go – Gospić, Lo – Lovreć, Op – Opuzen, Ot – Otok, PD – Primorski Dolac, Ra – Raščane, Ru – Runović, Si – Sinj, Ši – Šibenik (usp. Menac-Mihalić 2005: 8).

⁴ U ovome se radu za gorskokotarske novoštokavske ikavske govore rabe pokrate: L za Lič, M za Mrkopalj i S za Sunger, a navode se isključivo uz primjere potvrđene u tim govorima ili se rabi pokrata NŠI uz pridjev *gorskokotarski* kada se odnosi na sva tri govora.

⁵ O izvornim govornicima usp. Crnić Novosel (2019: 4–5).

⁶ Usp. Vidović Bolt (2011).

2.1. Frazemi koji se odnose na čovjekov izgled

U prikupljenoj je građi zabilježen veći broj frazema kojih se značenje odnosi na opis čovjekova izgleda, a izdvojiti ćemo dva koncepta za koje je potvrđeno više primjera frazema.

2.1.1. Debljina – mršavost

U NŠI govorima (Menac-Mihalić 2005) mnogo je frazema koji opisuju osobu prekomjerne mase, dok je u gorskokotarskim NŠI govorima potvrđeno svega nekoliko primjera. Više je frazema u obje skupine zabilježeno za opis mršave osobe.

U frazeologiji su česte usporedbe debele osobe sa životinjom, što se potvrđuje u obje analizirane skupine govora, i to se uglavnom muška osoba uspoređuje s prascem (domaćom životinjom veće tjelesne mase): *debel* (Či, Ga, Si) /⁷ *debejo* (*debel*) (Do) *ko* (Či, Do) / *ka* (Ga, Si) *prasad* (Či, Do) / *prase* (Ga, Si) /⁸ *dèbeja* (L) / *dèbel* (M, S) *ko prásac* ili s gundevajem (bumbarom), kukcem specifične okruglaste građe tijela: *debeja ka gundevaj* (Op).

Poredbeni frazemi *pun ka* (Ga, Si) / *ko* (Lo) *šipak* // *dèbeja* (L) / *dèbel* (M, S) *ko šipak* motivirani su izgledom ploda šipka koji je velik, okrugao i pun sitnih sjemenki. Ti frazemi opisuju osobu krupne, okrugle građe tijela i veće tjelesne mase. U govoru se Mrkoplja rabi i frazem *dèbel ko rôžica* prema frazemu *lîp ko rôžica* jer se nekad lijepom i privlačnom smatrala osoba krupnije građe.⁹

Debela se osoba često uspoređuje i s velikim, širokim i oblim predmetima¹⁰, pa su tako u NŠI govorima (Menac-Mihalić 2005) zabilježeni frazemi *okrug a ko bova* (Op) i *zaokružijo se ka bova* (Si) čija je pozadinska slika motivirana izgledom plutače. U frazemu *ko varen je* (Do) na debelu osobu upućuje slika namirnica koje pri kuhanju nabubre, tj. povećaju svoj obujam.

Dvama se frazemima upućuje i na razlog debljine jer se želi reći da je osoba debela zato što puno jede, a ne zbog nekih drugih čimbenika: *nije takav od milosti Božije* (Lo) i *nisu to mravi navukli ako nisu zubi natukli* (Lo, Ra). U potonjem je primjeru u pozadinskoj slici mrav koji marljivo unosi hranu

⁷ Inačice frazema koje pokazuju fonološke, morfološke, naglasne ili leksičke razlikovnosti među mjesnim govorima odjeljuju se kosom crtom, a obilježene su pokratom imena mjesta u zagradama.

⁸ Građa iz knjige (Menac-Mihalić 2005) razdvaja se dvjema kosim crtama od građe prikupljene na gorskokotarskome terenu. Svi se primjeri iz knjige navode u originalu, onako kako su u knjizi zabilježeni.

⁹ V. Crnić Novosel i Opašić [u tisku].

¹⁰ Usp. Malnar Jurišić i Vukša Nahod (2015) i Fink-Arsovski (2002).

u mravinjak, a količina unesene hrane poistovjećuje se s količinom pojedene hrane. Na taj se način “značenje cjeline temelji na suprotstavljenim značenjima njezinih dijelova, pri čemu drugi dio frazema pogrdno pojačava radnju hranjenja” (Vukša Nahod i Malnar Jurišić 2016a: 240).

U poredbenom frazemu *mršav ki kuļava*¹¹ žena (Ot) na temelju slike u C-dijelu stvara se suprotno frazeološko značenje (‘jako debeo’) jer su nede-semantiziran pridjev u A-dijelu i pridjev u C-dijelu u odnosu antonimije¹².

Nerijetko se u frazemima mršavu osobu uspoređuje s tankim drvenim predmetima, i to: sa štapom u obje skupine govora: *tanak* (Lo) / *suv* (Ot) *ko šćap* (Lo) / *štap* (Ot) i *mršav ki štap* (Ot) // *mršav* (*sûv* (L) / *sûh* (M, S)) *ko štâp* (L) / *šćâp* (M, S), a potom s daskom: *ravan* (Lo, Si) / *dret* (Op) *ko* (Lo, Op) / *ka* (Si) *daska*, čačkalicom: *tanak ki čačkal'ca* (Si) / *čačkal'ca* (Ši), šibicom: *koli šibica* (Lo) ili prutom: *tanak ko prut* (Lo) u prvoj skupini govora. Frazem *ravan ko daska* upućuje na mršavu žensku osobu bez oblina.

U gorskokotarskim NŠI govorima zabilježen je poredbeni frazem u čijoj je pozadinskoj slici izgled mršave osobe poistovjećen sa suhim drvom: *sûv* (L) / *sûh* (M, S) *ko sûvo* (L) / *sûho* (M, S) *dřvo*¹³, a u ostalim NŠI govorima (Menac-Mihalić 2005) mršava je osoba uspoređena s tankom granom: *suv(a) je ki takļa* (Ot, PD). Naime, “odsječeno drvo suši se, uvija i gubi boju te se preslikavanjem tih značajka na čovjeka implicira njegov mršav izgled” (Vukša Nahod i Malnar Jurišić 2016b: 430).

Mršava je osoba poistovjećena i s izgledom iscijeđene i osušene smokve: *suv ko suva smokva* (Op), prepečenca: *suv ko baškot* (Op) te bakalara, ribe koja se najčešće prodaje u sušenom obliku: *suv ko* (Či, Ga, Lo, Op) / *ka* (Go, Ši) / *ki* (Ot) *bakalar* // *sûv* (L) / *sûh* (M, S) *ko bakâlâr* (L, M) / *bakâlâr* (*stõkviž*) (S).¹⁴

Stanje izrazite mršavosti, neuhranjenosti i slabosti opisuju frazemi zabilježeni u Šibeniku: *ka da se iz groba diga, ki gladna god'na, ka iz Bijafre, ka da is tikve ločeš*, te u ostalim govorima: *kroz ñu moreš vidit Peleşac* (Op); *moga b' se kroz iglene uši provuč* (Ga); *ko da is tikve loče* (Lo) i sl. Među njima primjeri *ka da se iz groba diga* i *ko da is tikve loče* upućuju i na to da je tko vrlo slab, blijed, žut i općenito lošega izgleda. Grob je asocijacija na osobu koja je umrla, a tikva označava namirnicu koja nije posebno hranjiva pa taj frazem ima i dodatnu konotaciju da se osoba loše hrani.¹⁵

¹¹ *Kuļava* = trudna.

¹² Usp. Fink-Arsovski (2002).

¹³ U govoru Šibenika zabilježen je frazem *ka suvo drvo*, ali u posve drugačijem značenju: ‘nepomično, ukočeno’.

¹⁴ Frazem *sûh ko stõkviž* (S) potvrđen je i u kajkavskim gorskokotarskim čabarskim govorima (*suh ko stakviš*), a leksem *stakviš* upotrebljava se samo u frazemu (Malnar Jurišić i Vukša Nahod 2015).

U pozadinskoj je slici frazema *ka iz Bijafre*, koji je potvrđen i u standardnome jeziku, nigerijska pokrajina Biafra poznata po tome što su uslijed građanskoga rata 1968. g. mnoga djeca umirala od gladi. Frazem *moga b' se kroz iglene uši provući* biblijske je motivacije.¹⁶ Zanimljiv je primjer *ùsùkã (stìsã) se ko dõbro súkno* (M, S) u kojemu se mršava osoba uspoređuje s dobrim suknom, tkaninom koja se, ako je napravljena od čistoga pamuka, pri prvome pranju skuplja.¹⁷

2.1.2. Razvijenost tijela, jakost

Za ovu je skupinu frazema specifično da se uglavnom odnose na razvijena, snažna, stasitoga, kršnoga i krupnoga muškarca koji se poistovjećuje sa životinjama poznatima po svojoj snazi jer izrazito razvijena građa tijela uglavnom podrazumijeva i snagu:¹⁸ *jak ko* (Či, Lo) / *ka* (Ga, Ši) *bik*; *jak ko koñ* (Ot); *jak ka parip*¹⁹/*vo* (DP) // *jãk ko bîk (bičina)* (L) / *kõn* (L, M, S).

U podudarnim poredbenim frazemima *jak ka* (Ga, Ši) / *ko* (Do) *grom* // *jãk ko grõm* (M) pozadinska je slika motivirana prirodnom pojavom koja se ističe svojom snagom.

Jak i stasit muškarac uspoređuje se s planinom, brdom ili stijenom u poredbenim frazemima: *ko (ki)* (Lo, Do, Op) / *ka* (Ga, Si) *od briga* (Lo, Do, Ga, Si) / *brda* (Op) *odvaļen*; *ka o stine odvaļen* (Ga, Ot, Si); *odvaļen ko od Bijakove* (Lo) i *křšan ko Bijakova* (Lo) // *ko òd břda* (L) / *od břda* (M, S) *òdvãļẽn*; *jãk ko plànina* (L) / *gòra* (M). Prethodni frazemi imaju i dodatnu konotaciju da takva snaga i razvijenost podrazumijeva i visinu što je slučaj u primjerima *mřc'na o čov'ka* (Ga, Si) // *mřcina* (L, M, S) / *kûs* (L) *od čõvika*; *mõre te <kõ>* u *zùbîn nõsit* (L). Riječ *mřcina* može se odnositi na lošega čovjeka, ali i ljudinu, ogromnoga čovjeka pa je upravo u tome značenju upotrijebljena u frazemu, kao i riječ *kus* koja upućuje na naočita i stasita muškarca.²⁰

2.2. Frazemi koji se odnose na čovjekovo stanje, položaj

U ovoj su podskupini izdvojena dva koncepta koja su brojnija frazemima u odnosu na ostale.

¹⁵ Usp. Bošnjak (2004).

¹⁶ Više o tome v. Opašić (2013).

¹⁷ Usp. Crnić Novosel i Opašić [u tisku].

¹⁸ Usp. Vidović Bolt (2011).

¹⁹ *Parip* = (grč.) konj, kljuse.

²⁰ Usp. Crnić Novosel i Opašić [u tisku].

2.2.1. *Bogatstvo – siromaštvo*

Među analiziranim frazemima velik je broj onih koji se odnose na bogatstvo i siromaštvo kao (ne)posjedovanje materijalnih dobara i sredstava za život. Pritom je u NŠI govorima (Menac-Mihalić 2005) zabilježeno puno više primjera koji se odnose na bogatstvo, dok su u gorskokotarskim NŠI govorima samo tri primjera, što ne čudi ako znamo da je riječ o kraju u kojemu se oduvijek teško živjelo.²¹

Sljedećim je frazemima zajedničko značenje živjeti u blagostanju, bogato i lagodno živjeti, a pritom je to stanje posljedica posjedovanja velike količine novaca²². U pozadinskoj je slici frazema *dobro je potkovan* (Či, Do, Ši) / *šjolan* (Op)²³ bogata osoba koja si može priuštiti cipele s novim potplatima. Frazem *nosit svoju kravu u žepu* (Do) motiviran je nekadašnjim načinom života u kojemu su samo dobrostojeći kupovali krave. Usto, jako bogati imaju dobro mjesto za život, tj. punih su kutova, koji u frazemu *bit pūnī cósā*²⁴ (Si) predstavljaju metonimiju za kuću, ali moguće je da je u pozadinskoj slici i nekadašnji običaj da su se u kutovima kuće ili samo nekih prostorija odlagale stvari (osobito teške vreće s namirnicama poput brašna ili graha).

Frazemi *pun je cekina*²⁵ (Do); *leži* (Lo, Ot) / *sere* (Ot) *na paran*; *pun* (Či) / *puna* (Do) *je para*²⁶; *pun je ki šipak* (zrna) (Ot); *ima para* (šoldi²⁷, novaca, gazeta²⁸) *ko* (Či, DO, Lo) / *ki* (Ot, Ši) / *ka* (Ot, Ši) *blata*; *ima para ka* (Ga, Si) / *ki* (Ot) / *ko* (Op) *i škaļe*²⁹ (Si, Ot) / *skaļe* (Ga) / *škaje* (Op); *ima para ka šušna*³⁰ (Ot); *ima para ko* (Lo) / *ki* (Ot) *govana* // *pūn ko šipak*; *bit dōbro pōtkožen* (L, M, S) opisuju trajnije stanje bogatstva, a svima se “izražava hiperbolizirano shvaćanje bogatstva kao kategorije materijalnoga stanja” (Opašić, Čunović i Fumić 2014: 98). Zajedničko je gotovo svim prethodnim frazemima da im je sastavnicom neki od leksema koji općenito znači novac (*para, novac, gazeta, šoldi*), a pritom se velika količina toga novca uspoređuje sa stvarima i pojavama kojih ima mnogo (*zrnje šipka, blato, šljunak* i sl.). Dodatno negativno

²¹ Usp. Crnić Novosel i Opašić [u tisku].

²² Usp. Opašić, Čunović i Fumić (2014).

²³ U navedenim govorima frazem može značiti i da tko ima puno znanja.

²⁴ *Čoša* = (tur.) 1. kut, 2. ugao.

²⁵ *Cekin* = 1. dukat; 2. pov. venecijanski zlatnik.

²⁶ *Para* = novčana jedinica iz doba Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca te bivše Jugoslavije do 1991. g.

²⁷ *Šoldi* = (ven.) novac.

²⁸ *Gazete* = (tal.) novac; sitan bakreni novac.

²⁹ *Škaļa* = (tal.) šljunak.

³⁰ *Šušna* = (tal.) otpalo suho lišće.

konotativno značenje nose sastavnice *srat* i *govna* u frazemima: *leži (sere) na paran; imat para (šoldi, novaca, gazeta) ko govana*. Pritom se novac kao teško ili rijetko dostupna vrijednost pomiče s “trona nedostupnosti” usporedbom s nečim što je “lako dostupno, lako se pronade, čega ima puno na raspolaganju, ali je i bezvrijedno”: šljunak, blato, izmet.

U sljedećim frazemima na siromaštvo upućuje ponajprije nedostatak novca kao osnovnoga preduvjeta za normalan život³¹: *nema čin ni miša otrovat* (DP) // *némat š čin ni miša otròvat* (L, M, S); *neman ni kinte*³² (Ga, Si); *nema pare ni dinara*³³ (Či, Ga, Lo, Ot); *nema(n) (ni) pribijene* (Do, Ga, Lo, Ru, Si) / *pribite* (Či, Ru, Ši) *pare* // *némat đinara ni za lik* (M, S). Zanimljiv je primjer *imat (bit pun) novaca (para) ko žaba dlaka* (Lo, Op) koji je motiviran činjenicom da je žaba životinja koja nema dlaka pa njegovo značenje počiva “na usporedbi pomoću ironije kojom se negira ono izraženo upravnim dijelom frazema” (Omazić 2002: 117), a na tome se temelji i značenje frazema *bogat ko siromaška torba* (Op).

Budući da je kruh osnovna životna namirnica, upravo nemogućnost da se ona osigura³⁴ upućuje na to da čovjek ne može osigurati ispunjenje ni osnovnih životnih potreba, što znači da je siromašan. Navedeno potvrđuju sljedeći frazemi: *nema ni kruv kruva* (Op); *nema(n) ni za kruv* (Či, Do, Lo, Ot) ili *nema ni za kruv, a kamoli što drugo* (Ši) *te nije se ni kruva naijo* (Do) // *némat ni za krùv* (L) / *krùh* (M, S).

Na stanje beskućništva kao jednu od posljedica osiromašenja odnosi se frazem *némat ni kùće ni kùćišta* (L), dok težak život, preživljavanje, životarenje uslijed siromaštva opisuju primjeri: *jedva sastavla* (Či, Ši, DP, Do) / *spaja* (Ga, Si) *kraj s krajen* i *žive ka beštija*³⁵ (Ot), koji ima i dodatnu konotaciju da osoba živi i vrlo neurednim životom.

Stanje posve siromašne, uboge osobe bez sredstava za život opisuje se frazemima: *na prosjačkon šćapu* (Lo) // *bit na pròsjāčkōn štāpu* (L) / *šćāpu* (M, S); *imat gāće na štāpu* (L) / *šćāpu* (M, S) i *siromašan (siroma* (Lo) / *siromaj* (Ot)) *ko* (Či, Lo) / *ka* (Ši) / *ki* (Ot) *črkveni miš* // *sirōmašan (gōl, siròtiña) ko črkveni*³⁶ *miš* (L, M, S). Posljednji je frazem internacionalizam koji je mogao

³¹ Usp. Opašić, Čunović i Fumić (2014).

³² *Kinta* = (alb.) novac, novčić.

³³ *Dinar* = 1. službena valuta u bivšemu SFRJ-u; 2. novac općenito.

³⁴ Usp. Crnić Novosel i Opašić [u tisku].

³⁵ *Beštija* = (ven.) životinja.

³⁶ U svim trima govorima alterniraju varijante *črkveni* i *crikveni*, s time da je prvi primjer relevantniji od drugoga. U govoru Mrkoplja, a napose Sungera znanaglasne duljine mogu izostati. Usp. Crnić Novosel (2019: 109–110).

nastati na temelju različitih narodnih priča³⁷, a u pozadinskoj mu je slici skroman život u crkvi.

Izdvajaju se dva frazema koje povezuje slika da osoba ipak nije toliko siromašna kao što ni nedostatak novca nije trajan: *ta nisan na kučⁱ zgorⁱla* (Ga); *nisu baš izgorⁱli na kučⁱ da ne mogu ič* (Ši) ('ne biti toliko siromašan da ne bi mogao što napraviti') i *neće meni bit da mi neće lonac vrit* (Do) ('neće tko uvijek biti siromašan').

2.2.2. Starost – mladost

U ovoj je podskupini potvrđeno više frazema koji opisuju osobu starije životne dobi u odnosu na one koji opisuju mladu osobu, što je i inače uobičajeno u frazeologiji.

Frazem *mlada je ki kapja rose* (Ši) // *mlâd ko <mlâda> ròsa* (L, M, S) zastupljen i u standardnome jeziku te drugim govorima, motiviran je pojavom rose koja asocira svježinu, početak novoga dana. Međutim, za razliku od njega poredbeni frazem *mlâd ko ròsa u pódne* (L, M, S) izriče suprotno značenje utemeljeno na već spomenutom neizravnom izricanju negacije.

Mladu, ali i zdravu te lijepu osobu opisuju frazemi: *rumeni se ki jabuka* (Ot); *lip(a) (rumen) ka* (DP, Si, Ši) / *ko* (Lo) *jabuka*; *lipa je ka <c̣řvena> jabuka* // *líp ko <c̣řvena> jâbuka* (L, M, S) čija je pozadinska slika motivirana jabukom kao simbolom zdravlja. Na mladu i zdravu osobu odnosi se i primjer *to je mlada křv* (Do) // *mlâda křv* (L, M, S).

Osobu starije dobi opisuje nekoliko frazema biblijsko-kršćanskoga podrijetla. Frazem *Adamu miñâ pelene* (Ga, Si) motiviran je likom Adama, prema Bibliji prvoga čovjeka na zemlji. Stoga ako je tko od njega stariji, onda je odista jako star. Jako se stara čovjeka uspoređuje i s Metuzalemom³⁸, koji je doživio čak 969 god. prema biblijskome tumačenju, a poznat je još i kao Metušalah: *star ko Metuzalem* (Op) // *stâr ko Metùzalem* (M) / *Matùzalem*³⁹ (S) i njegovim magarcem: *star ko (Martuzelov⁴⁰) keñac⁴¹* (Op). Stara se osoba u frazemima *stariji je od Isusova magarca* (Či, Do) // *stâr kaj Īsusov màgarac* (S) uspoređuje i "s dobi Isusova magarca jer je Isus Krist živio prije više od dvije tisuće godine, a poznato je da je na magarcu primjerice stigao u Jeruzalem na proslavu Pashe" (Crnić Novosel i Opašić [u tisku]).

³⁷ Primjerice, "Seoski miš i gradski miš" i sl. Usp. Piirainen (2012).

³⁸ Usp. Opašić (2013).

³⁹ U govoru Sungera zabilježen je i frazem *múdar ko Matùzalem* ('jako mudar').

⁴⁰ *Martuzelov* = posvojni pridjev od Martuzel (= Metuzalem).

⁴¹ *Keñac* = magarac.

Frazemi *star je ko Biblija* (Či, Do) i *stariji od Biblije dva lista* (Ga, Si) // *stār ko Bìblija* (L, M, S) motivirani su Biblijom kao knjigom nastalom prije više od 5000 godina.

Sljedeći primjeri osim što upućuju na stariju životnu dob, imaju i dodatnu konotaciju da se bliži kraj čijega života, vjerojatno uslijed bolesti: (*s*) *jednōn (je) nogon u grobu (grebu)* (Lo, Do, Ga, Ot, Si) // *bìt jèdnōn nògōn u gròbu* (L, M, S).

U govoru je Gale zabilježen frazem *ima godina ki Bakov'ća magarac*, koji zbog prisutnosti sastavnice vlastitoga imena možemo smatrati vjerojatnim lokalizmom.

Među navedenima izdvaja se frazem *bìt stāra kļūka*⁴² (L, M, S) koji ne govori samo da je osoba starije dobi, nego i da je zbog toga mudrija, pametnija.

2.3. Frazemi koji se odnose na čovjekove osobine

Mnogim se konceptima opisuju različite čovjekove osobine u obje skupine govora, no zbog ograničena opsega rada, za ovu smo priliku izdvojili tri koncepta koji sadrže frazeme zanimljive pozadinske slike i motivacije.

2.3.1. Bahatost, umišljenost

Umišljenu i bahatu osobu opisuje nekoliko poredbenih frazema: *napuvan ka mijur* (DP) // *nàpūvān* (L) / *nàpūhān* (M, S) *ko mījūr* (L) / *mīhūr* (M, S); *silena ko* (Lo) / *ki* (Ot) / *ka* (Br) *guda*⁴³ // *nàpūvān* (L) / *nàpūhān* (M, S) *ko prāsac*; *nadūvā se ko žāba* (L); *šepūrit*⁴⁴ *se ko pūrān* (L). Većini je u A-dijelu pridjev *napuvan/napuhan* koji i izvan frazeološkoga konteksta ima značenje 'koji se pravi važan, umišljen', dok je u C-dijelu usporedba s predmetom karakterističnoga napuhanog oblika (*mijur/mihur*) ili životinjom koja izgledom djeluje napuhano (*prasac, krmača, žaba, puran*).

Na čiju umišljenost i bahatost može upućivati i ponašanje te držanje tijela, što potvrđuje više frazema sa somatizmom *nos (diga je nos* (Ši) <*do neba*> (Či); *digla je nos pod oblake* (Do, Lo); *ne vidit nešto od nosa* (Ši); *noson para nebo* (Do); *zapela noson za oblake* (Ot) // *nè vidit što od nōsa* (L, M, S), kao i primjeri *vidi òvōga kako se dȳži* (L, M, S); *gleda s visoka* (Či, Do, Lo, Ot, Ru) <*na svijū*> (Ši) // *glèdat s visōka na kōga* (L, M, S). Navedeni su primjeri motivirani i gestama jer im je u pozadinskoj slici osoba koja podiže

⁴² *Kļūka* = 1. nos, 2. pamet.

⁴³ *Silen* = umišljen, ohol; *guda* = krmača.

⁴⁴ *Šepūrit se* = hodati uzdignute glave; držati se oholo, praviti se važan.

svoj nos, a pritom joj je glava tako uzdignuta da ne vidi što se oko nje događa. Usto, zbog neprirodnoga i pretjerano napadnoga položaja glave izgleda vrlo smiješno⁴⁵.

Umišljenost se može očitovati i u govoru pa tako frazemi *ponaša se ko* (Či, DP) / *ki* (Ga, Si) *da je skupila* (Či) / *pozoba* (DP) / *popijo* (Ga, Si) / *pokupija* (Či) *svu pamet* <ovog(a)> *svita* // *kò da je pòpija* (L, M) / *pòpil* (S) *svu* <cilu (M) / *célu* (S)> *pàmět òvòg(a) svíta* govore o osobi koja se smatra kompetentnom komentirati sve što je u neskladu s njezinim stvarnim sposobnostima. Moguće je da je motiviran ontološkom metaforom GLAVA JE SPREMNIK⁴⁶.

U pozadinskoj je slici frazema *nije mu ni Bog do kol'na* (Ga, Si) // *ni Bòg nije kòmu do kòlīnā* (L, M, S) te *rogima (rozin) bada boga u prkno*⁴⁷ (Op) poistovjećivanje čovjeka s božanstvom pa opisuju jako umišljenu, čak i oholu osobu, a oba imaju vrlo ironično konotativno značenje.

2.3.2. Poštenost – nepoštenost, beskrupuloznost

U ovom su konceptu okupljeni frazemi kojima je većini sastavnica somatizam *obraz* koji “razvija simboliku časti, poštenja, morala i dostojanstva” (Kovačević 2012: 113), a njegova debljina ili čistoća u pozadinskim su slikama frazema ove skupine. Tako se poštenom osobom smatra ona koja ima čisti obraz: *bija je uvik čistog obraza* (Ši); *iman oba obraza* (Či) // *bīt čistòg(a) òbraza* (L, M, S).

Za razliku od navedenih, čovjeka bez srama, beskrupulozna i nepoštena, opisuju frazemi u kojima na nepoštenje asocira: a) nečist, crn obraz (*črnog je obraza* (DP); *črn ti* (Do) / *mu* (Lo) *obraz*; *črn ti obras ka u mačke taban* (Ga)); b) debeo, tvrd obraz koji se uspoređuje s džonom/potplatom i opankom kao predmetima poznatima po debljini, čvrstoći (*ima obraz ko žon* (Op) // *ìma òbraz ko* (L) / *ka(i)* (M) *pòtplat*; *ima(š) obraz ka/ki opanak* (Ši) // *ìma òbraz ko òpanak* (S)); c) neimanje obraza, tj. časti, dostojanstva (*baš je bez ikakva obraza* (Lo); *nema obraza* (Do, Lo, Ot) // *bīt bez (ìkakva) òbraza i némat òbraza* (L, M, S).

Nepoštenu osobu opisuju i frazemi s dodatnom konotacijom da je riječ o osobi koja ne preza ni pred čim da dođe do cilja: *proda bⁱ* (Ot) / *bi* (Či) *i roženu* (Ot) / *roženu* (Či) *majku* // *pròdā bi i ròženū mājku* (L, M, S) i *proda je dušu sotonⁱ* (Či); *dušu je vragu proda* (Do) // *pròdat dūšu vrāgu* (L, M, S).

⁴⁵ Usp. Kovačević (2012); Hrnjak (2005).

⁴⁶ Usp. Malnar Jurišić i Vukša Nahod (2015).

⁴⁷ *Prkno* = stražnjica.

Poredbeni frazem *pošten si ko crkovna (crkvena) vrata* (Lo) sa značenjem ‘nepošten’ motiviran je činjenicom da kroz crkvena vrata ulazi mnogo različitih ljudi od kojih je mnogo i grešnika.⁴⁸ Istoga je značenja i frazem *pošten ka mačka u prve noge* (Ga) za koji je moguća motivacija ponašanje mačke koja može biti umiljata, ali i nenadano ogrepsti svojim prednjim nogama.

3. SLIČNOSTI I RAZLIKE NOVOŠTOKAVSKIH IKAVSKIH FRAZEMA

Budući da je glavni cilj ovoga rada bio frazeme gorskokotarskih NŠI govora postaviti u odnos s frazemima drugih NŠI govora kako bi se utvrdile posebnosti frazeološke građe pojedinih mjesnih govora, u ovome ćemo se dijelu osvrnuti na jezičnu konvergenciju analiziranih frazema. Na temelju provedene konceptualne analize i s obzirom na strukturu i značenje analiziranih frazema, ustanovljena su tri moguća odnosa u frazemima podudarne strukture i istovjetna frazeološkoga značenja:

1. podudarnost leksemskih sastavnica i frazemske slike
2. djelomična podudarnost leksemskih sastavnica i sličnost frazemske slike
3. frazemi specifični samo za jednu od skupina govora.

3.1. Frazemi podudarnih leksemskih sastavnica i frazemske slike

Najveći dio frazema analiziranih u ovome radu potvrđuje podudarnost strukture, leksemskih sastavnica, pozadinske slike i značenja. Riječ je o frazemima koji su uglavnom potvrđeni i u drugim hrvatskim mjesnim govorima, kao i u standardnome hrvatskom jeziku⁴⁹ (npr.⁵⁰ *debel ko prasac (prase); tanak (mršav, suv) ko štap; jak ko bik (koň, vo); ko od bŕda (briga, stine) odvaŕen; nema ni za krv; na prosjačkon štapu; siromašan ko crkveni miš; lip (rumen) ko <crvena> jabuka; star ko Metuzalem; star ko Biblija*).

⁴⁸ Usp. Bošnjak i ČaĀpāfīnā (2004).

⁴⁹ Budući da izostaju dijalektni frazeološki rječnici, nije moguće s potpunom točnošću utvrditi koji su frazemi potvrđeni u pojedinim govorima. Stoga se zaključci u ovome radu iznose uvjetno na temelju građe dostupne u dijalektološkim i frazeološkim radovima navedenima u literaturi.

⁵⁰ Zbog ograničena opsega rada, u ovom se poglavlju ne navode svi analizirani frazemi koji potvrđuju pojedini odnos, već samo pojedini primjeri u uopćenoj formi bez alternacija zabilježenih među mjesnim govorima.

3.2. Frazemi djelomično podudarnih leksemskih sastavnica i slične frazemske slike

U ovoj su skupini potvrđeni frazemi koji se djelomično razlikuju sastavnicama, no to ne utječe na bitnu razliku pozadinske slike, a time i motivacije. Također, opet je dio frazema zabilježen i u standardu te drugim govorima, no s djelomičnom promjenom sastavnica ili značenja, npr. *mlada je ki kapja rose // mlad ko <mlada> rosa; ima obraz ko žon // ima obraz ko potplat*. Izdvajaju se primjeri *stariji je od Isusova magarca* i *star kaj Isusov magarac te silena ko guda i napuvan ko prasac* koji nisu pronađeni u standardu ni u drugim govorima uzimajući u obzir dostupne podatke.

3.3. Frazemi specifični samo za jednu skupinu govora

U prikupljenoj i analiziranoj građi potvrđeni su primjeri frazema koji se javljaju samo u jednoj od dviju skupina, što ne znači da je riječ o primjerima specifičnima isključivo za taj govor, tj. te govore.

3.3.1. Novoštokavski ikavski govori (Menac-Mihalić 2005)

Frazema potvrđenih samo u NŠI govorima znatno je više nego onih potvrđenih samo u gorskokotarskim NŠI govorima. Prvu podskupinu tih frazema čine oni koji su zastupljeni i u drugim govorima hrvatskoga jezika, ali se razlikuju leksemskom sastavnicom specifičnom za pojedini govor: *ravan (dret) ko daska; tanak ko prut (čačkalica, šibica); bit (suv) ki takla; pun je cekina; leži (sere) na paran; ima novaca (para) ko blata (gazeta, škaļe/skaļe, šušna, govana)*. Tako su frazemi s turcizmom *para* potvrđeni u većini govora Dalmatinske zagore, kao i u svim slavonskim govorima, a izdvaja se frazem iz govora Dobrinča u kojemu se pojavljuje romanizam *šoldi*, najviše zastupljen u priobalnim govorima.

U drugoj su skupini frazemi koji su potvrđeni i u drugim govorima, ali ne i u gorskokotarskim NŠI, a pritom svojom motivacijom ne izražavaju neku specifičnost za kraj u kojem su nastali: *moga bi se kroz iglene uši provući; ko da is tikve loče; jak ka parip; dobro je potkovan/šjolan⁵¹; nosit svoju kravu u žepu; bit pūnī cósā; nije se ni kruva naijo; ta nisan na kući zgor⁴la; neće meni bit da mi neće lonac vrit; Adamu miñat pelene; pošten ko cŕkovna vrata; pošten ka mačka u prve noge; ni pŕston maknit i ne bi mogla muvu z govna stirat; lin ko krava (prasac, Cŕnogorac); vridan je ko cŕv u kamenu (gožžu,*

⁵¹ Frazem je potvrđen i u standardu, ali je drugoga značenja: 'odlično poznavati što'.

železu, rani); *břz/okretan ko doñi mlin; nije takav od milosti Božije; bit pun para ko žaba dlaka*.⁵²

Treću skupinu čine frazemi koji izražavaju specifičnost kraja u kojem su nastali i/ili su potvrđeni u govorima Dalmatinske zagore i neretvanskoga kraja te se mogu smatrati regionalizmima: *debeja ka gundevaj*⁵³; *okruža ko bova; nisu to mravi navukli ako nisu zubi natukli*⁵⁴; *star ka Martuzelov kenjac*⁵⁵; *rogima (rozina) bada boga u prkno; suv ko suva smokva*.⁵⁶

Posljednju skupinu čine frazemi s onimskom sastavnicom karakterističnom za kraj u kojem su nastali, pa se takvi primjeri s velikom vjerojatnošću mogu smatrati lokalizmima. Među prikupljenim frazemima ističe se frazem *imat godina ka Bakovića magarac* vjerojatno je motiviran nekim od nositelja prezimena Baković koji je po nečemu bio specifičan. Ovoj podskupini pripadaju i frazemi s imenom, primjerice: naseljenoga mjesta (*kroz ñu moreš vidit Pelešac*) ili planine (*odvažen ko od Bijakove*).

3.3.2. Gorskokotarski novoštokavski ikavski govori

Ovu skupinu čine frazemi potvrđeni i u drugim govorima, ali ne i u NŠI (Menac-Mihalić 2005): *sûv ko sùvo đřvo*⁵⁷; *jâk ko plânina (gòra); mòre te <kõ> u zûbîn nòsit te bît dõbro pòtkožen*. Mogućim se lokalizmima mogu smatrati: *dèbel ko rôžica; ùsükâ (stîsâ) se ko dõbro sükno; bît stâra kļûka*, kao i oni s vlastitim imenom kao sastavnicom, primjerice *lênî Péro*.

⁵² Ovaj je frazem potvrđen u velikom broju govora, no s prostorno određenom uporabom sastavnica: frazemi sa sastavnicom *novac* javljaju se u ličkim govorima, a sa sastavnicom *para* u govorima Dalmatinske zagore (Vranić i Zubčić 2012).

⁵³ Frazem je potvrđen i u splitskim govorima (Menac-Mihalić i Menac 2011) i u nekim govorima Doline Neretve (Vukša Nahod i Malnar Jurišić 2016a), gdje *gundevaj* označava kukca kotrljana ili balegara.

⁵⁴ Frazem sličnoga sastava, ali iste slike i značenja zabilježen je i u mjesnom govoru Komina (Vukša Nahod i Malnar Jurišić 2016a).

⁵⁵ Zabilježen i u neretvanskome novoštokavskom ijekavskom govoru Komazina (Vukša Nahod i Nahod 2015).

⁵⁶ Zabilježen i u novoštokavskom ijekavskom govoru Komazina (Vukša Nahod i Nahod 2015), a može se smatrati regionalizmom specifičnim za neretvansku dolinu, no i za ostale krajeve u kojima se smokve suše.

⁵⁷ U govoru Šibenika zabilježen je frazem *ka suvo drvo*, ali u drugačijem značenju: ‘nepomično, ukočeno’.

4. UMJESTO ZAKLJUČKA

Analizom frazema dviju skupina NŠI govora utvrdilo se da je riječ o govovima najvećim dijelom podudarne frazeološke građe. Naime, u analiziranoj građi prevladavaju frazemi koji su svojim izrazom, pozadinskom slikom i značenjem posve podudarni ili se samo djelomično razlikuju. Uglavnom je riječ o frazemima koji se javljaju i u drugim mjesnim govovima i/ili standardnome jeziku pa ih možemo smatrati dijelom općega frazeološkog fonda hrvatskoga jezika. Frazemi koji se pojavljuju u NŠI govovima te su međusobno posve podudarni mogli bi se smatrati primjerima specifičnima samo za te skupine govora ili pojedine regije, no za donošenje takvih zaključaka potrebna su daljnja i opsežnija istraživanja koja bi obuhvatila i druge govore štokavskoga narječja, ali i susjednih govora drugačije narječne osnove. Isto vrijedi i za frazeme koji se javljaju ili samo u NŠI (Menac-Mihalić 2005) ili u gorskokotarskim NŠI govovima, a bez ekvivalenata u drugim govovima ili standardnom jeziku. No, frazeme koji u svom sastavu sadrže onimsku sastavnicu specifičnu za kraj u kojem je frazem zabilježen lakše je, dakako, odrediti i pridodati im status lokalizama. Stoga je ovo istraživanje poticajno za sva daljnja ispitivanja dijalektne frazeološke građe koja predstavlja pojedinačne idiome, skupine govora, pa i cjelokupne regionalne korpuse.

LITERATURA

- Bogović, Sanja. 1996. Frazeologija grobničkih govora. U: *Grobnički zbornik 4* [ur. Lukežić, Irvin]. Rijeka: Katedra čakavskoga sabora Grobnišćine, 341–362.
- Bogović, Sanja. 1997. Frazeologija u čakavskim dijalektološkim rječnicima. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 9/1–2, 121–132.
- Bogović, Sanja. 1999. Frazeologija ikavsko-ekavskoga mjesnoga govora Drage. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 11/1–2, 143–163.
- Bošnjak, Tomislava. 2004. Frazemi u lovrečkome govoru kojima se opisuje izgled. *Lovrečki libar* 6/6, 123–132.
- Bošnjak, Tomislava; Čăpăţîna, Clara. 2004. Hrvatski i rumunjski frazemi za izricanje osobina. *Riječ: časopis za slavensku filologiju* 10/2, 22–27.
- Bošnjak Botica, Tomislava. 2006. Frazemi, izrazi i poslovice u Lovreću vezani uz crkvene blagdane. *Lovrečki libar* 8/8, 176–178.
- Bošnjak Botica, Tomislava. 2007a. Upotreba frazema i dob govornika Lovreća. U: *Slavenska frazeologija i pragmatika* [ur. Fink Arsovski, Željka; Hrnjak, Anita]. Zagreb: Knjigra, 51–56.

- Bošnjak Botica, Tomislava. 2007b. Frazemi u govoru Lovreća kojima se izriču osobine. *Lovrečki libar* 9/9, 191–200.
- Crnić Novosel, Mirjana. 2019. *Štokavski ikavski govori u Gorskom kotaru*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Crnić Novosel, Mirjana; Opašić, Maja. 2013. Prilog kontrastivnoj analizi hrvatskih i makedonskih frazema s onimskom sastavnicom. U: *Македонско-хрватски книжевни, културни и јазични врски. Зборник на трудови од Меѓународниот научен собир Македонско-хрватски книжевни, културни и јазични врски одржан во Охрид од 27 до 29 септември 2013*. [ur. Jakimovska-Tošić, Maja]. Скопје: Институт за македонска литература, 281–297.
- Crnić Novosel, Mirjana; Opašić, Maja. [u tisku]. Frazemi u štokavskim ikavskim govorima Gorskoga kotara. U: *Sedmi hrvatski slavistički kongres: zbornik radova*.
- Fink-Arsovski, Željka. 2002. *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*. Zagreb: FF press.
- Frančić, Anđela; Menac-Mihalić, Mira. 2013. Istraživanje i leksikografska obrada hrvatske dijalektne frazeologije. U: *A tko to ide? A xmo tam ide? Hrvatski prilozi XV. međunarodnom slavističkom kongresu* [ur. Turk, Marija]. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada – Hrvatsko filološko društvo, 67–84.
- Hrnjak, Anita. 2005. Geste i mimika kao izvor frazeologije (na primjeru hrvatske frazeologije). *Filologija* 44, 29–50.
- Kovačević, Barbara. 2012. *Hrvatski frazemi od glave do pete*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Kovačević, Barbara; Bašić, Martina. 2012. Crikvenički poredbeni frazemi i njihovi ekvivalenti u hrvatskome jezičnom standardu. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 38/2, 357–384.
- Malnar, Marija. 2011. Poredbeni frazemi u čabarskim govorima. *Filologija* 57, 155–173.
- Malnar Jurišić, Marija; Vukša Nahod, Perina. 2015. O čovjeku ukratko – konceptualna analiza frazema čabarskih govora. *Jezikoslovni zapiski* 21/1, 121–136.
- Menac, Antica; Menac-Mihalić, Mira. 2012. Frazeologija splitskoga talijanskog govora. U: *Zbornik Međunarodnoga znanstvenog skupa u spomen na prof. dr. Josipa Jerneja (1909. – 2005.)* [ur. Ljubičić, Maslina; Peša Matracki, Ivica; Kovačić, Vinko]. Zagreb: FF press, 255–267.
- Menac, Antica; Fink Arsovski, Željka; Venturin, Radomir. 2014. *Hrvatski frazeološki rječnik*. Zagreb: Naklada Ljevak.
- Menac-Mihalić, Mira. 2000. Frazemi s nazivima kukaca u hrvatskim govorima. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 26, 179–195.
- Menac-Mihalić, Mira. 2005. *Frazeologija novoštokavskih ikavskih govora u Hrvatskoj: s rječnikom frazema i značenjskim kazalom s popisom sinonimnih frazema*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Školska knjiga.

- Menac-Mihalić, Mira; Menac, Antica. 2011. *Frazeologija splitskoga govora s rječnicima*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Nežić, Ivana, 2010. Romanizmi u frazemima južnih labinskih govora. U: *Riječki filološki dani: zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa Riječki filološki dani, održanoga u Rijeci od 6. do 8. studenoga 2008. Knjiga 8*. [ur. Badurina, Lada; Bačić-Karković, Danijela]. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 613–630.
- Nežić, Ivana; Opašić, Maja. 2016. Prilog semantičkoj analizi frazema govora Brovinja. U: *Zbornik radova Šestoga hrvatskoga slavističkoga kongresa* [ur. Botica, Stipe i dr.]. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, 365–375.
- Omazić, Marija. 2002. O poredbenom frazemu u engleskom i hrvatskom jeziku. *Jezikoslovlje* 3/1–2, 99–129.
- Opašić, Maja. 2013. *Biblizmi u hrvatskome jeziku*. Doktorski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Opašić, Maja; Čunović, Nika; Fumić, Matea. 2014. Bogatstvo i siromaštvo u hrvatskoj frazeologiji. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja* 26/2, 91–103.
- Piirainen, Elisabeth. 2012. *Widespread Idioms in Europe and Beyond. Toward a lexicon of Common Figurative Units*. Frankfurt – Berlin: Peter Lang.
- Turk, Marija. 1997. Prilog proučavanju čakavske frazeologije (na građi iz krčkih govora). *Suvremena lingvistika* 43–44, 313–324.
- Vidović Bolt, Ivana. 2011. *Životinjski svijet u hrvatskoj i poljskoj frazeologiji I*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Vranić, Silvana. 2005. Iz kostrenske frazeologije. U: *Život, kultura i povijest Kostrene I*. [ur. Vranić, Silvana]. Kostrena: Katedra Čakavskoga sabora Kostrene, 139–152.
- Vranić, Silvana; Zubčić, Sanja. 2012. Strukturalna analiza turcizama u frazemima hrvatskih štokavskih govora. U: *Bosanskohercegovački slavistički kongres: zbornik radova – knjiga I*. [ur. Halilović, Senahid]. Sarajevo: Slavistički komitet – Filozofski fakultet u Sarajevu, 685–693.
- Vranić, Silvana; Zubčić, Sanja. 2013. Turcizmi u frazemima hrvatskih govora. *Filologija* 60, 103–145.
- Vukša Nahod, Perina; Nahod, Bruno. 2015. Frazeologija mjesnoga govora Komazina. *Lingua Montenegrina* VIII/2. br. 16, 41–80.
- Vukša Nahod, Perina; Malnar Jurišić, Marija. 2016a. Gdje vuk podne zvoni, a lisica poštu nosi – zoonimski frazemi mjesnoga govora Komina. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 20, 225–248.
- Vukša Nahod, Perina; Malnar Jurišić, Marija. 2016b. Tko im je mršav, a tko debeo? – crtice iz kominske frazeologije. U: *Zbornik radova Šestoga hrvatskoga slavističkoga kongresa* [ur. Botica, Stipe i dr.]. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, 421–432.

Similarities and differences between phrasemes of Neo-Štokavian Ikavian dialects

Organic dialects represent an endless source of phraseological material, whose comprehensive analysis may determine common features of the phraseology of a particular supradialect, but also the particularities of phrasemes of local dialects. Thus, it is possible to determine the (dis)similarity between phrasemes of a particular local dialect and phrasemes of other dialects of the same supradialect, different supradialects, as well as the standard language, respectively. This paper aims to contrast phrasemes of Neo-Štokavian Ikavian dialects of Gorski Kotar with phrasemes of other Neo-Štokavian Ikavian dialects in order to establish the particularities of the phraseological material of certain local dialects. The analysis of phrasemes was undertaken on the basis of material available in published dialectological dictionaries of phrasemes, dictionaries of local dialects, and scientific and professional papers on dialectological phraseology. The material consists of phrasemes pertaining to 'man'.